

שמות יא

(ד) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה כֹּה אָמַר יְקֹנֵק פְּחַצֵּת הַלַּיְלָה אֲנִי יוֹצֵא בְּתוֹךְ מִצְרַיִם : (ה) וַיִּמַּת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכוֹר פְּרַעֲהוּ הַיֹּשֵׁב עַל כֶּסֶּאֱוֹ עַד בְּכוֹר הַשְּׂפֵחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִימִים וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה : (ו) וְהִיִּתָּה צִעֲקָה גְדֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר כָּמְהוּ לֹא נִהְיִתָּה וְכָמְהוּ לֹא תִסָּף : (ז) וְלִכְלֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִחַרֵץ כְּלָב לִשְׁנֵנוּ לְמַאִישׁ וְעַד בְּהֵמָה לְמַעַן תִּדְעוּן אֲשֶׁר יִפְלֹה יְקֹנֵק בֵּין מִצְרַיִם וּבֵין יִשְׂרָאֵל : (ח) וַיִּקְרְדוּ כָּל עֲבָדֵיךָ אֱלֹהֵי אֱלֵי וְהִשְׁתַּחֲוּוּ לִי לֵאמֹר צֵא אֶתָּה וְכָל הָעַם אֲשֶׁר בְּנִגְלִיךָ וְאַחֲרָיִךְ כֹּן אֲצַא וַיֵּצֵא מֵעַם פְּרַעֲהוּ בְּחָרֵי אֶף : ס

העמק דבר (יא:ז)

ואמר כאן למען תדעוון בלשון רבים לא כמו עד כה, לפי שעד כה לא השיגו כל מצרים זה הידיעה כמו פרעה כמשי"כ שם, אבל כאן הכירו הכל הבדל מעלת ישראל בעיני ה'.

רשב"ם שמות פרק יא

(ז) לא יחרץ כלב - המלאך מזיק ומשחית בכורי מצרים אבל בכורי ישראל אפילו קול ניבוה של מזיקי החיות לא יזיק אותם :

אור החיים (יא:ז)

"ולכל בני ישראל וגו'" - צריך לדעת הכונה בזה, ואם לומר שלא ימות אדם מהם, היה לו לומר בפרוש ולא ימות מבני ישראל וגו'. ואולי שנתכוון בסדר הדבור על דרך אומרים ז"ל (ב"ק ס): כלבים צועקים מלאך המות בעיר, לזה אמר "ולכל בני ישראל וגו'" כדי שתדע שלא ימות מהם אדם שלא יחרץ כלב לשונו שם הא למדת שלא נראה ביניהם מחבל, והוא אומר למען תדעוון אשר יפלה.

Anubis was one of the most ancient of Egyptian gods closely associated with funerary rites and the afterlife. He was guide to the dead and passed judgment on the dead by weighing the heart of the deceased against the feather of Maat (truth and order). גזר=פסק, גזר. Socrates referred to Anubis when he swore "by the **Dog of Egypt**."

~ הכרת הטוב ~

שמות כב - (ל) וְאֶנְשֵׁי קִדְשׁ תִּהְיוּן לִי וּבִשֶׁר בְּשֹׁדֵה טְרֵפָה לֹא תֹאכְלוּ לְכָלֵב תִּשְׁלַכְוּן אֹתוֹ :

מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מס' דכספא פרשה כ ד"ה לכלב תשליכוון

"לכלב תשליכוון אותו". ... ללמדך שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר כל בריה, שנאמר + שמות יא ז + "ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו", אמר הקדוש ברוך הוא, תן לו שכרו, והלא דברים קל וחומר, ומה אם חיה כד, אדם לא כל שכן שאינו מקפח שכרו, שנאמר ...

בבא קמא ס:

ת"ר: כלבים בוכים - מלאך המות בא לעיר, כלבים משחקים - אליהו הנביא בא לעיר; וה"מ דלית בהו נקבה [- דהתם משום נקבה הוא דעבדי- רש"י].

תורת חיים מסכת בבא קמא דף ס עמוד ב

דודאי כלבים לאו בני דעת נינהו אלא הקב"ה בראן בטבע זו לבכות כשיש מלאך המות בעיר ולשחוק כשיש אליהו בעיר כדי שידעו הכל לפזר רגליהן כשבא אליהו לעיר ולכנס רגליהן כשבא מלאך המות לעיר.

שמות ז:יט

וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל מֹשֶׁה אֲמַר אֶל אַהֲרֹן קַח מִטָּן וַיְטֵה יָדָךְ עַל מִימֵי מִצְרַיִם עַל נְהַרְתֶּם עַל יְאֹרֵיהֶם וְעַל אֲגַמְיֵיהֶם וְעַל כָּל מְקוֹה מִימֵיהֶם וַיְהִיו דָּם וְהָיָה דָם בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּבְעַצְמֵם וּבְאֲבָנֵיהֶם :

רש"י שמות ז:יט

(יט) אמר אל אהרן - לפי שהגין האור על משה כשנשלך לתוכו, לפיכך לא לקה על ידו לא בדם ולא בצפרדעים, ולקה על ידי אהרן :

שמות ח

(יב) וַיֹּאמֶר יְקֹנֵק אֶל מֹשֶׁה אֲמַר אֶל אַהֲרֹן נִטָּה אֶת מִטָּן וְהָיָה לְכֹנֵס בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם :

רש"י שמות ח

(יב) אמר אל אהרן - לא היה העפר כדאי ללקות על ידי משה לפי שהגין עליו כשהרג את המצרי ויטמנהו בחול ולקה על ידי אהרן :

Cicero, 'Pro Plancio,' (Roman author, orator, politician 106 BCE - 43 BCE)

Gratitude is not only the greatest of virtues, but the parent of all others.

Soren Kierkegaard (1813-1855)

In thankfulness a person's relationship to God and others gives birth to a self-awareness that constitute his being. (Minear, 1962).

R. E. Dessler (Strive for Truth, p. 153; 1892-1953, Mashgiach Ruchani Ponevich)

The true service of God is built on a foundation of gratitude. It is stated that with the utmost clarity in all the books of the Tenach that it is our duty to be thankful to Hashem for all the good He bestows on us, and that this is to be the motivation of our observance of all the mitzvot and statutes of the Torah. This basic principle is hinted at in the first of the Ten Commandments revealed by God in the blinding revelation to all our people at Mount Sinai: "I am Hashem your God, Who took you out of the land of Egypt, the house of slavery." It is clear at the mention of the release from Egypt, reinforced by the reference to "the house of slavery", is intended to arouse in us feelings of gratitude as a prelude to our acceptance of God's Torah.

שמות יב

(ה) שֶׁהַ תְּמִים זָכַר בְּךָ שָׁנָה יְהִיֶה לָּכֶם מִן הַכֹּבֶשֶׂים וּמִן הָעֵצִים תִּקְחוּ: (ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אֲרִבְעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כֹּל קֹהֵל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרִבִים: (ז) וּלְקַחוּ מִן הַדָּם וְנָתַנּוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמַּשְׁקוּף עַל הַבַּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בָּהֶם: (ח) וְאָכְלוּ אֶת הַבֶּשֶׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מַרְרִים יֹאכְלֶהוּ: (ט) אֵל תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ נֶאֱמַר וּבִשְׁלַל מִבֶּשֶׂל בְּמִים כִּי אִם צְלִי אֵשׁ רֹאשׁוֹ עַל כְּרַעְיוֹ וְעַל קַרְבּוֹ: (י) וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָה וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָה בָּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: (יא) וְכָכָה תֹאכְלוּ אֹתוֹ מִתְּנִיכֶם חֲגָרִים נִעְלִיכֶם בְּרִגְלֵיכֶם וּמִקְלַכֶּם בְּיָדְכֶם וְאָכַלְתֶּם אֹתוֹ בְּחַפְזוֹן פֶּסַח הוּא לִיקוֹק: (יב) וְעִבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהִפִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֲעֲשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְקוֹק: (יג) וְהָיָה הַדָּם לָאֵת עַל הַבַּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שָׂם וְרֹאיתִי אֶת הַדָּם וּפִסַּחְתִּי עֲלֵכֶם וְלֹא יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית בְּהַפְתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:

ויקרא ז

(יב) אִם עַל תּוֹדָה יִקְרִיבֶנּוּ [אִם עַל דְּבַר הוֹדָאָה עַל נֶס שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ, כְּגוֹן יוֹרְדֵי הַיָּם וְהוֹלְכֵי מִדְּבָרוֹת וְחַבּוּשֵׁי בֵּית הָאֲסוּרִים וְחוֹלָה שֶׁנִּתְרַפָּא שֶׁהֵם צְרִיכִין לְהוֹדוֹת - רַש"י] וְהִקְרִיב עִי זֶבַח תּוֹדָה חֲלוֹת מִצּוֹת בְּלוֹלַת בִּשְׂמֵן וְרִקְקִי מִצּוֹת מִשְׁחִים בִּשְׂמֵן וְסֹלֶת מִרְבֶּכֶת חֲלוֹת בְּלוֹלַת בִּשְׂמֵן: ... (טו) וּבֶשֶׂר זֶבַח תּוֹדָה שְׁלָמִיו בְּיוֹם קִרְבָּנוֹ יֹאכַל לֹא יֵנִיחַ מִמֶּנּוּ עַד בִּקְרָה: ...

ר' מ. ליבטג (פרשת בו)

קורבן פסח משמש שתי מטרות: (1) להפגין הבנה שנגאלים ללא זכות (2) ולהביע תודה.

Dr. Pelcovitz, YU, Director of Psychology NYU School of Medicine

Entitlement. The more we feel deserving or entitled, the less likely we are to feel grateful for it. "I worked hard for my paycheck"; "I am entitled to my opinion". As long as I feel entitled to something, I won't view my salary or my democratic freedoms as gifts.

Emmons & McCullough, Journal of Personality and Social Psychology, 84:377

95% of individuals describe feeling happy when expressing gratitude; over 50% say that expressing gratitude made them feel extremely happy.

David Hume (A Treatise of Human Nature, p. 466; Scottish Philosopher, 1711-1776)

Of all the crimes that human creatures are capable of committing, the most horrid and unnatural is ingratitude, especially when it is committed against parents ...

Shakespeare

King Lear: "How sharper than a serpent's tooth it is, To have a thankless child."

ספר החינוך מצוה לג - מצות כיבוד אב ואם

... מִשְׂרָשֵׁי מִצְוָה זוֹ, שְׂרָאוּי לוֹ לְאָדָם שִׁיכִיר וְיִגְמוֹל חֶסֶד לְמִי שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ טוֹבָה, וְלֹא יְהִיָה נֶבֶל וּמִתְנַכֵּר וּכְפוּי טוֹבָה, שְׂזוֹ מִידָה רַעָה וּמֵאוּסָה בְּתַכְלִית לִפְנֵי אֱלֹהִים וְאֲנָשִׁים. וְשִׁיתָן אֶל לְבֹו כִּי הָאֵב וְהָאֵם הֵם סִיבַת הַיּוֹתָו בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן בְּאֵמַת רָאוּי לוֹ לַעֲשׂוֹת לָהֶם כָּל כְּבוֹד וְכָל תּוֹעֵלַת שִׂיכּוֹל, כִּי הֵם הַבִּיאוּהוּ לְעוֹלָם, גַּם יִגְעוּ בּוֹ כְּמָה יִגְיַעוֹת בְּקִטְנוֹתוֹ. וְכִשִּׁיבַע זֹאת הַמְדָה בְּנַפְשׁוֹ יַעֲלֶה מִמֶּנָּה לְהַכִּיר טוֹבַת הָאֵל בְּרוּךְ הוּא, שֶׁהוּא סִיבַתָּו וְסִיבַת כָּל אֲבוֹתָיו עַד אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְשֶׁהוּצִיאָו לְאוּרֵי הָעוֹלָם וְסִיפַק צְרָכּוֹ כָּל יְמָיו, וְהַעֲמִידוֹ עַל מַתְכוּנָתוֹ וְשִׁלְמוֹת אֲבָרָיו, וְנָתַן בּוֹ נֶפֶשׁ יוֹדַעַת וּמִשְׁכַּלַת, שְׁאֵלוּלֵי הַנֶּפֶשׁ שֶׁחֲנָנּוּ הָאֵל יְהִיָה כְּסוֹס כְּפָרַד אֵין הַבִּין, וְיַעֲרוֹךְ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ כְּמָה וְכְמָה רָאוּי לוֹ לְהַזְהֵר בְּעַבּוּדָתוֹ בְּרוּךְ הוּא.

אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים, דנינו.
 אלו עשה בהם שפטים, ולא עשה באלהיהם, דנינו.
 אלו עשה באלהיהם, ולא הרג את בכוריהם, דנינו.
 אלו הרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם, דנינו.
 אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את היס, דנינו.
 אלו קרע לנו את היס ולא העבירנו בתוכו בחרבה, דנינו.
 אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרנו בתוכו, דנינו.
 אלו שקע צרנו בתוכו ולא ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, דנינו.
 אלו ספק צרכנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן דנינו.
 אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת, דנינו.
 אלו נתן לנו את השבת, ולא קרבו לפני הר סיני, דנינו.
 אלו קרבו לפני הר סיני, ולא נתן לנו את התורה, דנינו.
 אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל, דנינו.
 אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה, דנינו.

על אחת, כמה וכמה, טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו: שהוציאנו ממצרים, ועשה בהם שפטים, ועשה באלהיהם, והרג את בכוריהם, ונתן לנו את ממונם, וקרע לנו את היס, והעבירנו בתוכו בחרבה, ושקע צרנו בתוכו, וספק צרכנו במדבר ארבעים שנה, והאכילנו את המן, ונתן לנו את השבת, וקרבו לפני הר סיני, ונתן לנו את התורה, והכניסנו לארץ ישראל, ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו.

Highlights from the Research Project on Gratitude and Thankfulness¹

Dimensions and Perspectives of Gratitude

Emmons, UCD & McCullough, University of Miami

- **Well-Being:** Grateful people report higher levels of positive emotions, life satisfaction, vitality, optimism and lower levels of depression and stress. The disposition toward gratitude appears to enhance pleasant feeling states more than it diminishes unpleasant emotions. Grateful people do not deny or ignore the negative aspects of life.
- **Pro-sociality:** People with a strong disposition toward gratitude have the capacity to be empathic and to take the perspective of others. They are rated as more generous and more helpful by people in their social networks.
- **Spirituality:** [Man's very relationship with God is predicated on feelings of gratitude - MAN]. Those who regularly attend religious services and engage in religious activities such as prayer reading religious material are more likely to be grateful. Grateful people are more likely to acknowledge a belief in the interconnectedness of all life and a commitment to and responsibility to others. Gratitude does not require religious faith, but faith enhances the ability to be grateful.
- **Materialism:** Grateful individuals place less importance on material goods; they are less likely to judge their own and others success in terms of possessions accumulated; they are less envious of others; and are more likely to share their possessions with others relative to less grateful persons.

¹ <http://psychology.ucdavis.edu/labs/emmons/>